

Sygn. akt V CZ 106/07

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSA Michał Kłós

w sprawie z powództwa „P.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
przeciwko „H.” Spółce Akcyjnej
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 28 listopada 2007 r.,
zażalenia strony powodowej na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 3 lipca 2007 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2007 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną wniesioną przez powódkę – „P.” Spółka z o.o. od wyroku tego Sądu z dnia 26 października 2006 r., albowiem skarga nie została opłacona – opłatą w wysokości 48.661 zł – w wyznaczonym terminie. Jak wynika z uzasadnienia tego postanowienia, powódka składając skargę kasacyjną wniosła o zwolnienie jej od kosztów sądowych, lecz postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2007 r. Sąd Apelacyjny wniosek ten oddalił ponieważ powódka nie wykazała, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów sądowych (art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.; dalej – „u.k.s.c.”).

W zażaleniu na wymienione postanowienie powódka zarzuciła naruszenie art. 103 u.k.s.c. i § 127 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 208 ze zm.; dalej – „regulamin sądowy z 1987 r.”) i wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca nie kwestionuje tego, że nie opłaciła skargi kasacyjnej w wyznaczonym terminie. Nie kwestionuje więc zasadności zaskarżonego postanowienia. Wydane ono zostało zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c. W istocie skarżąca zarzuca wadliwość poprzedzającego go postanowienia z dnia 12 kwietnia 2007 r., odmawiającego zwolnienia jej od kosztów sądowych. Na postanowienie to, jako postanowienie sądu drugiej instancji nie wymienione w art. 394¹ § 1 k.p.c. i nie będące postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie (art. 394¹ § 2 k.p.c.), zażalenie do Sądu Najwyższego nie przysługuje.

Wprawdzie skarżąca nie złożyła wyraźnie sformułowanego wniosku o rozpoznanie postanowienia z dnia 12 kwietnia 2007 r., ani nawet nie powołała się na przepis art. 380 k.p.c., ale treść zażalenia w sposób oczywisty wskazuje, że kwestionuje jego prawidłowość, co pozwala Sądowi Najwyższemu, na podstawie ostatnio powołanego przepisu w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., na rozpoznanie postanowienia z dnia 12 kwietnia 2007 r., jako postanowienia, które

nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miało wpływ na rozstrzygnięcie zawarte w postanowieniu zaskarżonym zażaleniem.

Regulamin sądowy z 1987 r. przestał obowiązywać z dniem 2 kwietnia 2007 r. (§ 387 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych, Dz.U. Nr 38, poz. 249; dalej „regulamin sądowy z 2007 r.”), ale obowiązywał w chwili wniesienia przez powódkę wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (dnia 5 marca 2007 r.). Nie zastosowanie § 127 ust. 1 regulaminu przy rozpoznawaniu tego wniosku nie może jednakże być podstawą skutecznego zarzutu. Po pierwsze, przepis ten zawiera regulację wkraczającą w materię procesową, będącą przedmiotem ustawy (kodeksu postępowania cywilnego), do uregulowania której Minister Sprawiedliwości nie został upoważniony, ani w stanowiących podstawę wydania regulaminu sądowego z 1987 r. art. 38 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 31, poz. 137) i w art. 783 § 1 k.p.c., ani w żadnym innym przepisie ustawy. Po drugie, § 127 ust. 1 regulaminu sądowego z 1987 r. mówiąc o stronie, która nie udokumentowała należycie swojego stanu majątkowego i rodzinnego, wyraźnie nawiązuje do zwolnienia od kosztów sądowych osoby fizycznej (art. 113 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 2 marca 2005 r. i art. 102 ust. 1 u.k.s.c.). Nie można przyjąć, by mógł on mieć zastosowanie do zwolnienia od kosztów sądowych osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nie będącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność sądową. Ich zwolnienie od kosztów sądowych uregulowane zostało bowiem w ustawie odrębnie, w sposób samodzielny (art. 113 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 2 marca 2005 r. i art. 103 u.k.s.c.).

W regulaminie sądowym z 2007 r. brak jest przepisu odpowiadającego przepisowi § 127 ust. 1 poprzedniego regulaminu sądowego.

Stosownie do art. 103 u.k.s.c. powinnością powódki było wykazanie, że nie ma dostatecznych środków na uiszczenie kosztów sądowych. Rację ma Sąd Apelacyjny, że nie są wystarczające dla tego wykazania dokumenty, które dołączone zostały przez powódkę do poprzednio składanych przez nią w sprawie wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych, które dały podstawę do częściowego zwolnienia jej od tych kosztów postanowieniem Sądu

Apelacyjnego z dnia 30 grudnia 2005 r. (zwolnienie od opłaty od pozwu ponad kwotę 5000 zł) i postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 czerwca 2006 r. (zwolnienie od opłaty od apelacji). Powinnością powódki było bowiem wykazanie, że w chwili składania kolejnego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (dnia 5 marca 2007 r.) nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Od chwili złożenia poprzedniego wniosku (dnia 23 czerwca 2006 r.), do którego zostały dołączone dokumenty stwierdzające możliwość częściowego poniesienia kosztów sądowych, upłynął bowiem czas, w ciągu którego sytuacja majątkowa powódki mogła ulec zmianie.

Przepis art. 103 u.k.s.c. nie wskazuje, w jaki sposób ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność sądową, powinna wykazać, że nie ma dostatecznych środków na uiszczenie tych kosztów. Należy więc przyjąć, że może tego dokonać przedstawiając jakiegokolwiek dokumenty, które pozwalają określić jej sytuację majątkową, np. bilans roczny, sprawozdanie finansowe, wyciągi z kont bankowych, raporty kasowe, deklaracje podatkowe, umowy kredytowe i pisma banku oceniające zdolność kredytową, dokumenty stwierdzające obciążenie nieruchomości hipoteką a ruchomości zastawem, dokumenty stwierdzające wysokość zobowiązań itp. Nie jest wystarczające, tak jak ma to miejsce w razie ubiegania się o zwolnienie od kosztów sądowych przez osobę fizyczną (art. 102 ust. 1 u.k.s.c.), złożenie przez osobę prawną lub inną jednostkę organizacyjną tylko oświadczenia obejmującego nawet szczegółowe dane co do jej stanu majątkowego. Nie można jednakże nie brać pod uwagę takiego oświadczenia złożonego przez osoby upoważnione do reprezentowania osoba prawnej lub innej jednostki organizacyjnej, jeżeli złożone zostały dokumenty dotyczące ich sytuacji majątkowej i w ich świetle można dokonać oceny złożonego oświadczenia i ustalić, czy podmiot ubiegający się o zwolnienie od kosztów sądowych ma dostateczne środki na ich uiszczenie czy też ich nie ma.

Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powódka dołączyła oświadczenie podpisane przez wiceprezesa jej zarządu i prokurenta, zawierające dane co do aktualnej sytuacji majątkowej powódki, z którego wynika brak środków na uiszczenie kosztów sądowych (k. 363). Wprawdzie Sąd Apelacyjny dostrzegł to

oświadczenie, ale nie dokonał ani oceny jego wiarygodności, ani oceny jego treści. Złożone oświadczenie powinno być poddane takiej ocenie w następstwie uwzględnienia, że powódka uprzednio złożyła już dokumenty dotyczące jej sytuacji majątkowej. Aczkolwiek określały one tę sytuację z chwili składania poprzedniego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (z dnia 20 czerwca 2006 r.), ale ponieważ chodzi tu o czas sprzed kilku miesięcy, a złożone przez powódkę dokumenty uznane zostały przez Sąd za wystarczające do częściowego zwolnienia jej od kosztów sądowych postanowieniem z dnia 28 czerwca 2006 r., nie powinny one obecnie zostać pominięte. Skonfrontowanie z nimi oświadczenia złożonego przez powódkę może umożliwić ocenę tego oświadczenia co do jego wiarygodności i przydatności – ze względu na jego treść – przy podejmowaniu decyzji co do zwolnienia powódki od kosztów sądowych.

Z ostatnio przytoczonych względów należało uznać, że prawidłowość odmowy zwolnienia powódki od kosztów sądowych, dokonanej postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 12 kwietnia 2007 r., zasadnie została zakwestionowana przez skarżącą. Zażalenie zasługuje zatem na uwzględnienie. Powoduje to uchylenie zaskarżonego postanowienia (art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze k.p.c.; zob. też uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., III CZP 62/04, OSNC 2005, nr 11, poz. 181).